

potpuni povijesni pregled te hrvatske franjevačke provincije“.

Tomislav MRKONJIĆ

J. BUTURAC, STUBICA DONJA I GORNJA, Stubica-Zagreb 1982, 189 str.

Župni uredi Donje i Gornje Stubice i Kršćanska sadašnjost iz Zagreba izdali su, pod gornjim naslovom, monografiju dra. Josipa Buturca s povijesnim materijalom obiju župa od 1209. do 1982.

U predgovoru autor ističe da „ovaj lijepi kraj ima svoju slavnu i časnu povijest, koja je prikazana u raznim knjigama i publikacijama, osobito u *Seljačkoj buni*. O crkvenoj povijesti i razvitku stanovništva pisano je manje... I ova monografija ima zadaću biti kamenčić koji će povjesničaru-umjetniku pomoći napraviti uspješni mozaik opće hrvatske crkvene povijesti.“

Vjeran tom cilju, autor nam u uvodu donosi zemljopisni pregled ovog pitomog i lijepog kraja ispod Medvednice, kao i kratki pregled povijesti dviju stubičkih župa, počevši od 1334, kada ih prvi put spominje u svom popisu zagrebački kanonik Ivan, arhiđakon gorički.

Zatim slijedi prvi glavni dio ove monografije pod naslovom: *Župa Donja Stubica — opći povijesni pregled*. Govori se o osnutku i području te župe, i to na temelju raznih dokumenata. Na koncu XII. stoljeća zagrebački župan Vratislav (1198—1217) iz roda Acha (Ača) ima posjede od Save preko Zagrebačke gore do rijeke Krapine. Kralj Andrija vraća 1209. Vratislavu te posjede i tu se prvi put u pisanim izvorima spominje Stubica. Na temelju dokumenata i kanonskih vizitacija govori se o kolatorima župe, orguljašima i učiteljima, zvonaru, vjerskim prilikama i životu u župi. Zatim se navode župne crkve, sve do najnovije obnove, te opis imovine i prihoda župne crkve. Tu nalazimo povijest i opis devet područnih kapela, redosljed župnika i kapelana, povijest župničke kuće i način uzdržavanja svećenika, te popis stanovnika po naseljima u župi i to u tri grupe: starosjedioci, starosjedioci raseljeni ili izumrli i doseljeni iz raznih naselja.

U drugom dijelu ove knjige, pod naslovom: *Župa Gornja Stubica — opći povijesni pregled*, istim načinom i redosljedom iznosi se povijest ove župe i popis stanovništva.

Možemo stoga reći da ova monografija u svom glavnom dijelu donosi povijest župskih crkava i područnih kapela te župske nadarbine. Nakon toga slijedi drugi dio, kod jedne i druge župe, gdje se iznosi popis stanovnika po pojedinim naseljima, i to najprije popis starosjedilaca sačuvanih, raseljenih i izumrlih, a zatim popis doseljenika. Prvu skupinu čine oni rodovi i obitelji koji su živjeli u ove dvije župe prije 1900. Ima i starih obitelji koje tu žive 300 i 400 godina. Druga skupina starosjedilaca jesu oni rodovi i obitelji koji su nekada živjeli na području ovih dviju župa, ali su se tijekom vremena preselili iz susjednih sela u mjesta današnjega svog boravka. Treću skupinu čine obitelji i rodovi koji su ovdje naseljeni. Knjiga pokazuje da na području ovih dviju župa ima dvije trećine obitelji i rodova starosjedilaca, a jedna trećina doseljenika. Kako su doseljenički rodovi i obitelji manji po broju članova, četiri petine od današnjeg stanovništva na području tih dviju župa čine starosjedioci, a tek jednu petinu doseljenici.

Na kraju je u dodatku ukratko opisano feudalno razdoblje na ovom području, s velikašima i plemićima, načinom života po urbarskim i drugim odredbama i zakonima onog vremena, te poznata seljačka buna 1573. s Ambrozom (Matijom) Gupcem na čelu. Prikazana je politička uprava od 1848. tj. od ukidanja kmetstva do danas, gdje je obuhvaćen stubički kotar, te općine Gornja i Donja Stubica od 1870 do 1941, kao i prikaz političke borbe u stubičkom kraju na koncu XIX. stoljeća.

Nakon tumača manje poznatih riječi, župnici ovih župa danas — Ivan Lončar i Ivan Špoljar dali su prikaz o piscu ove knjige.

Monografija je vrlo ukusno i privlačno opremljena, a povijesni materijal je iznesen pregledno, cjelovito i popraćen uobičajenim znanstvenim aparatom. Vrlo je lijepa foto-dokumentacija, koja nam pokazuje ono o čemu se govori, tako da smo zahvalni piscu za ovaj temeljit i stručan rad. Ako ovoj monografiji dodamo njegovu monografiju o Mariji Bistrici, onda imamo obrađenu povijest lijepog dijela pitomog Zagorja ispod Medvednice.

Stjepan KOŽUL